

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 385/2022-48

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátkou JUDr. Emíliou Korčekovou, Malacká cesta 5680/2B, Pezinok, proti postupu Okresného súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 23/2007 a Krajského súdu v Nitre v konaniach vedených pod sp. zn. 25 Co 635/2015 a sp. zn. 25 Co 2/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 23/2007 a postupom Krajského súdu v Nitre v konaniach vedených pod sp. zn. 25 Co 635/2015 a sp. zn. 25 Co 2/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Nové Zámky **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 23/2007 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie každému **3 000 eur**, ktoré **s ú** im **p o v i n n é** vyplatiť Okresný súd Nové Zámky v sume **1 000 eur** a Krajský súd v Nitre v sume **2 000 eur** do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Nové Zámky a Krajský súd v Nitre **s ú p o v i n n é** spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľom trovy konania **410,94 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaná“) a sťažovateľ [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaný“, spolu aj „sťažovatelia“) sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 8. júla 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj svojho práva na prejednanie záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 23/2007 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 25 Co 161/2011, sp. zn. 25 Co 635/2015, sp. zn. 25 Co 2/2019 a sp. zn. 25 Co 23/2021. Navrhujú, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu konať v konaní vedenom pod sp. zn. 25 Co 53/2021 bez zbytočných prietáhov, priznal každému z nich finančné zadostučinenie 10 000 eur od okresného súdu a 6 000 eur od krajského súdu a náhradu trov konania na účet ich právnej zástupkyne.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a vyžiadaného spisového materiálu ústavný súd zistil, že sťažovatelia sú v procesnom postavení žalovaných sporovou stranou konania o neplatnosť právneho úkonu (kúpnej zmluvy) vedeného okresným súdom pod sp. zn. 9 C 23/2007. Návrh na začatie konania bol Okresnému súdu Bratislava III doručený 5. decembra 2006. Dňa 29. januára 2007 bol spis postúpený okresnému súdu a bola mu pridelená sp. zn. 9 C 23/2007.

3. Okresný súd uznesením zo 6. februára 2007 zamietol návrh žalobcu na nariadenie predbežného opatrenia a 29. marca 2007 ho vyzval na zaplatenie súdneho poplatku za žalobu.

4. Pojednávanie nariadené na 30. apríl 2007 bolo odročené z dôvodu, že sťažovatelia si neprevzali v odbernej lehote predvolanie na pojednávanie, okresný súd žiadal o súčinnosť Policajný zbor. Na pojednávaní 16. mája 2007 okresný súd vypočul žalovaného a 21. mája 2007 dožiadaním adresovaným Okresnému súdu Bratislava II žiadal o vypočutie žalobcu. Dňa 29. júna 2007 sa žalobca dostavil pred dožiadaný súd na výsluch s tým, že odmietol výsluch a žiadal o vypočutie na riadnom pojednávaní príslušného okresného súdu, ktorý mu nedoručil predvolanie na pojednávanie 21. mája 2007.

5. Žalobca vzniesol 9. júla 2007 voči zákonnej sudkyni námietku zaujatosti. Spis bol krajskému súdu predložený 26. júla 2007. Krajský súd vrátil spis okresnému súdu 28. augusta 2007 ako predčasne predložený (nezaplatenie súdneho poplatku). Po zaplatení súdneho poplatku bol spis

opätovne predložený krajskému súdu 19. septembra 2007, ktorý uznesením č. k. 5 NcC 18/2007 z 26. septembra 2007 nevytlúčil zákonnú sudkyňu z rozhodovania predmetnej veci.

6. Dňa 21. septembra 2007 bol okresnému súdu doručený protinávrh žalovaných. Okresný súd prerokoval vec na pojednávaní 23. novembra 2007 a uznesením prerušil konanie do právoplatného skončenia konania vo veci vedenej Okresným riaditeľstvom Policajného zboru Bratislava-okolie (ďalej len „okresné riaditeľstvo“), odborom justičnej polície ČVS: ORP-983/IOEK-BH-2007. Okresný súd uznesením z 8. februára 2008 zamietol návrh žalovaného na rozšírenie protinávruhu i na zapožičanie spisu od okresného riaditeľstva.

7. Okresný súd sa 8. januára 2009 dopytoval na okresnom riaditeľstve, čo sa týka stavu konania vo veci vedenej pod ČVS: ORP-983/IOEK-BH-2007. Okresné riaditeľstvo podaním z 26. januára 2009 oznámilo, že trestné konanie bolo uznesením zo 4. augusta 2008 zastavené, pričom sťažnosť proti nemu bola Okresnou prokuratúrou Pezinok uznesením z 12. septembra 2008 zamietnutá ako nedôvodná.

8. Pojednávanie nariadené na 25. marec 2009 bolo odročené bez prerokovania veci, žalovaný sa ospravedlnil zo zdravotných dôvodov, súd v súvislosti s prípravou ďalšieho pojednávania zabezpečoval listinné dôkazy. Pojednávanie nariadené na 28. október 2009 okresný súd odročil zo zdravotných dôvodov na strane oboch žalovaných a pre kolíziu úkonov žalobcu v inom konaní. Pojednávanie zo 14. decembra 2009 bolo odročené z dôvodu práceneschopnosti právneho zástupcu žalobcu. Okresný súd vec prerokoval na pojednávaní 25. januára 2010, z pojednávania 1. marca 2010 a 26. apríla 2010 sa žalovaný ospravedlnil z dôvodu práceneschopnosti. Na pojednávaní 7. júla 2010 boli vypočutí svedkovia. Z pojednávania 6. októbra 2010 sa žalovaný ospravedlnil z dôvodu práceneschopnosti, zákonná sudkyňa upozornila na použitie poriadkových opatrení voči žalovaným. Žalovaný sa z dôvodu práceneschopnosti ospravedlnil aj z pojednávania 3. decembra 2010. Okresný súd sa informoval u lekára – špecialistu listom z 5. januára 2011, či zdravotný stav žalovaného mu umožňuje zúčastňovať sa pojednávaniu. Účasť na pojednávaní nariadenom na 7. február 2011 žalovaný ospravedlnil z dôvodu jeho účasti na inom súdnom pojednávaní. Na pojednávaní 16. marca 2011 okresný súd vypočul svedka a vyhlásil rozsudok vo veci samej, ktorým rozhodol, že namietaná kúpna zmluva je neplatná. Žalovaný účasť na tomto pojednávaní ospravedlnil kolíziou s iným pojednávaním a žalovaná predvolanie na pojednávanie neprevzala v odbernej lehote. Dňa 27. apríla 2011 okresný súd vydal doplnčací rozsudok, ktorým rozhodol o protinávruhu žalovaných.

9. Dňa 22. júla 2011 bola vec predložená krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní žalovaných proti rozsudku (z 10. mája 2011) a doplnčiacemu rozsudku (z 9. júna 2011). Krajský súd uznesením č. k. 25 Co 161/2011 z 1. februára 2012 napadnutý rozsudok a doplnčací rozsudok zrušil z dôvodu, že okresný súd nesprávne aplikoval právne predpisy a doplnčací rozsudok považoval za nepreskúmateľný.

10. Vec bola vrátená okresnému súdu 4. mája 2012. Z pojednávania 3. septembra 2012 sa žalovaní ospravedlnili z dôvodu doprevádzania syna do školy, z pojednávania 29. októbra 2012 z dôvodu kolízie termínov pojednávania u žalovaného a z dôvodu práceneschopnosti žalovanej. Na pojednávani 3. decembra 2012 okresný súd vec prerokoval, bol vypočutý žalovaný. Účasť na pojednávaniach 27. marca 2013 a 4. septembra 2013 žalovaný ospravedlnil zdravotnými dôvodmi (práceneschopnosťou) a žalovaná zaslala súdu potvrdenie zamestnávateľa, že ju nemôže uvoľniť z práce. Dňa 4. novembra 2013 okresný súd prerokoval vec na pojednávani a uznesením zo 4. augusta 2014 zamietol návrh žalovaného na prerušenie konania.

11. Na pojednávani 14. januára 2015 okresný súd rozsudkom žalobu vo veci samej, ako i protinávrh žalovaných zamietol (žalovaný účasť na pojednávani ospravedlnil a žalovaná zaslala súdu potvrdenie zamestnávateľa, že ju nemôže uvoľniť z práce).

12. Po podaní odvolania proti výroku rozsudku vo veci samej bol spis predložený krajskému súdu 22. júna 2015, pričom krajský súd uznesením č. k. 25 Co 635/2015 z 22. júna 2016 rozsudok okresného súdu v napadnutej časti potvrdil a vec vrátil okresnému súdu 6. júla 2016.

13. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalovaný 19. septembra 2016 dovolanie a spis bol 8. februára 2017 predložený dovolaciemu súdu, ktorý ho 10. marca 2017 vrátil okresnému súdu ako predčasne predložený z dôvodu procesného pochybenia. Dňa 2. mája 2017 bol spis opätovne predložený dovolaciemu súdu, ktorý uznesením č. k. 7 Cdo 72/2017 zo 17. októbra 2018 napadnuté rozhodnutie krajského súdu zrušil z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti, ktorá viedla k vzniku vady zmätočnosti.

14. Spis bol 4. januára 2019 vrátený krajskému súdu, ktorý rozsudkom č. k. 25 Co 2/2019 z 27. novembra 2019 potvrdil prvoinštančný rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby, žalovaným v 1. a 2. rade náhradu trov voči žalobcovi nepriznal a rozhodol, že žalovaní v 1. a 2. rade majú nárok na náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

15. Po podaní dovolania (7. februára 2020) žalobcom bola vec 26. mája 2020 predložená dovolaciemu súdu, ktorý uznesením č. k. 4 Cdo 98/2020 z 27. mája 2021 rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s konštatovaním vady zmätočnosti, keďže odvolací rozsudok nebol dostatočne odôvodnený.

16. Vec bola predložená krajskému súdu 28. júla 2021. Rozsudkom č. k. 25 Co 53/2021 z 13. júla 2022 krajský súd potvrdil prvoinštančný rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby, žalovaným v 1. a 2. rade náhradu trov voči žalobcovi nepriznal a rozhodol, že žalovaní v 1. a 2. rade majú nárok na náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania v rozsahu 100 %. Tento rozsudok nadobudol právoplatnosť 30. augusta 2022.

17. Dňa 20. októbra 2022 bolo okresnému súdu doručené dovolanie proti rozsudku krajského súdu č. k. 25 Co 53/2021 z 13. júla 2022.

18. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 385/2022 zo 6. septembra 2022 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie v časti, v ktorej sa domáhajú vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 23/2007 a postupom krajského súdu v konaniach vedených pod sp. zn. 25 Co 635/2015 a sp. zn. 25 Co 2/2019. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľov

19. Sťažovatelia argumentujú, že v ich právnej veci nie je ani po viac ako 15 rokoch právoplatne rozhodnuté, pričom sa nachádzajú v stave právnej neistoty, ktorá im bráni pokračovať v započatej rekonštrukcii nehnuteľnosti, ktorej sa právny úkon týka, ako i v tom, aby mohli požiadať o dotácie EÚ na záchranu a obnovu kultúrneho dedičstva, keďže nehnuteľnosť je vedená ako kultúrna pamiatka.

20. Celkovú dĺžku konania všeobecných súdov považujú sťažovatelia z ústavnoprávneho hľadiska za neprijateľnú a neakceptovateľnú; pričom (ne)konaním označených porušovateľov došlo podľa ich názoru *«k porušeniu základného práva sťažovateľov na rozhodnutie občianskoprávnej veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a porušeniu ich práva na prejednanie ich veci v „primeranej lehote“ podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru... Konanie pri jeho posúdení ako celku nadobudlo charakter odmietnutia spravodlivosti.»*

21. V súvislosti s požadovaným finančným zadosťučinením sťažovatelia poukazujú na stav právnej neistoty, prežitú utrpenie, psychické strádanie, bezmocnosť a beznádej v kontexte s neprimeranou extrémnou dĺžkou konania pri jeho posúdení ako celku, ako i na to, že im vznikla *„nepopierateľná, odškodniteľná majetková ujma“*.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, krajského súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

22. Okresný súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že vzhľadom na predmet sporu, ktorým bolo určenie neplatnosti kúpnej zmluvy a vzájomná žaloba o zaplatenie peňažnej sumy, bolo dokazovanie vo veci časovo náročné, od čoho sa odvíjala aj náročnosť posúdenia právnej stránky sporu. Okresný súd vo veci vykonal rozsiahle dokazovanie, strany sporu predkladali a navrhovali vykonať množstvo dôkazov, navrhli výsluchy viacerých svedkov.

23. Okresný súd okrem prehľadu procesných úkonov poukázal na to, že jednotlivé úkony na súde prvej inštancie boli vykonávané promptne, bezodkladne, avšak vzhľadom na množstvo ospravedlnení účasti na pojednávaní zo strany oboch žalovaných zrejme mal byť kladený väčší dôraz na preverenie skutočností, ktorými neúčast' ospravedlňovali, a na ich prípadné neakceptovanie.

24. Okresný súd je presvedčený, že zo strany sťažovateľov boli spôsobené prieťahy v konaní spočívajúce v tom, že „*nespočetnekrát (cca 15x) ospravedlnili svoju neúčast' a žiadali o odročenie pojednávania, pričom napriek predkladanej PN žalovaného v 1. rade zrejme nič nebránilo tomu aby si prípadne zvolili či splnomocnili zástupcu na zastúpenie na jednotlivé pojednávania a tak zabránili vzniku prieťahov v konaní*“.

III.2. Vyjadrenie krajského súdu:

25. Krajský súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti okrem iného uviedol, že vec vedená pod sp. zn. 25 Co 635/2015 mu napadla 22. júna 2015, keď bola pridelená na prejednanie a rozhodnutie senátu „25 Co“. Krajský súd vec prejednal verejným vyhlásením rozhodnutia a rozhodol rozsudkom č. k. 25 Co 635/2015-1014 z 22. júna 2016. Rozsudok bol písomne vyhotovený a odovzdaný do kancelárie 23. júna 2016.

26. Krajský súd poukázal na vysokú zaťaženosť senátu 25 Co a zdôraznil, že „*vec bola rozhodnutá do 1 roka odo dňa nápadu, teda prednostne, keďže išlo o vec, u ktorej od nápadu na súd prvej inštancie ubehlo viac ako 5 rokov*“.

27. Vo vzťahu k postupu v konaní pod sp. zn. 25 Co 2/2019 krajský súd uviedol, že vec mu napadla 4. januára 2019, keď bola pridelená na prejednanie a rozhodnutie senátu „25Co“. Rozhodol rozsudkom č. k. 25 Co 2/2019-1073 z 27. novembra 2019, ktorý bol písomne vyhotovený a odovzdaný do kancelárie 28. novembra 2019. Vec bol rozhodnutá do 10 mesiacov odo dňa nápadu, teda prednostne, keďže išlo o vec, pri ktorej od nápadu na súd prvej inštancie ubehlo viac ako 5 rokov.

28. Námietky sťažovateľov smerujúce proti krajskému súdu sú podľa názoru odvolacieho súdu úplne nedôvodné, pretože „*tento ako súd nadriadený vo veci konal v súlade s príslušnými procesnými ustanoveniami a v súlade s platnou právnou úpravou a judikatúrou, vrátane judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky, ako aj ESLP a na základe jemu predloženému a známemu spisovému materiálu*“.

29. Nároky sťažovateľov na finančné odškodnenie považuje krajský súd za nedôvodné a ich výšku za neprimeranú, pričom ústavnú sťažnosť považuje vo vzťahu k postupu krajského súdu za neopodstatnenú a navrhuje, aby jej ústavný súd nevyhovel.

III.3. Replika sťažovateľov:

30. Sťažovatelia vo svojej replike uviedli, že sa v celom rozsahu pridržiavajú podľa ich názoru dôvodnej a zmyslupnej ústavnej sťažnosti a s poukazom na rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva žiadajú, aby jej ústavný súd vyhovel v celom rozsahu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

31. Podstata námietok sťažovateľov v súvislosti s namietaným porušením ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu a krajského súdu v napadnutých konaniach je založená na ich tvrdení, že napadnuté konania ako okresného súdu, tak aj krajského súdu sú poznačené jednak nečinnosťou, ako aj neefektívnou činnosťou oboch súdov. Porušenie svojich práv vidia už len v celkovej doterajšej dĺžke napadnutých konaní v trvaní takmer 16 rokov, a to napriek tomu, že okresný súd, ako i krajský súd už vo veci opakovane rozhodli, napriek tomu však vec nie je ku dňu podania ústavnej sťažnosti právoplatne ukončená a trvá stav ich právnej neistoty.

32. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu do 30. júna 2016 vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčasnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prieťahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Úlohou ústavného súdu bolo v danom prípade posúdiť, či v napadnutých konaniach došlo k vzniku prieťahov, či ich vznik bol spôsobený primárne postupom okresného súdu a krajského súdu, alebo na ich vznik malo vplyv aj správanie a postup samotných sťažovateľov, ako aj to, aký vplyv na priebeh napadnutého konania mala samotná povaha prejednávanej veci.

33. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

34. Pokiaľ ide o posúdenie kritéria právna a skutková zložitost' prejednávanej veci, ústavný súd konštatuje, že spory, ktorých predmetom je určenie neplatnosti kúpnej zmluvy a vzájomná žaloba o zaplatenie peňažnej sumy, v zásade patria medzi bežnú rozhodovaciu agendu všeobecných súdov. V danom prípade teda nezistil zásadnú právnu či skutkovú náročnosť sporu.

35. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na priet'ahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V danom prípade možno konštatovať, že sťažovatelia svojím správaním v napadnutom konaní pred okresným súdom čiastočne ovplyvnili jeho dĺžku, keď opakovane (viac než 10-krát) žiadali súd o odročenie pojednávania predovšetkým zo zdravotných dôvodov, resp. z dôvodu kolízie s pojednávaním v inej právnej veci a iných (podrobne v I. časti tohto rozhodnutia).

36. Tretím hodnotiacim kritériom je postup okresného súdu a krajského súdu v napadnutých konaniach. K tomu je potrebné v prvom rade uviesť, že napadnuté konanie napriek tomu, že žaloba bola podaná 5. decembra 2006, do dňa podania ústavnej sťažnosti nebolo právoplatne skončené. Ku dňu prerokovania ústavnej sťažnosti senátom ústavného súdu už síce rozsudok odvolacieho súdu vo veci samej nadobudol právoplatnosť (30. augusta 2022, pozn.), avšak vo veci bolo podané dovolanie.

37. Vo vzťahu k napadnutému konaniu okresného súdu ústavný súd po preštudovaní spisového materiálu musí konštatovať vznik priet'ahov spočívajúcich jednak v jeho nečinnosti (v období po zrušení prvého rozsudku odvolacím súdom a vrátení veci na ďalšie konanie), predovšetkým však v jeho neefektívnej a nesústreďenej činnosti. Konštatuje, že okresný súd mal byť dôslednejší v súvislosti s posudzovaním ospravedlnení sťažovateľov z účasti na pojednávaniach a ich následnom odročovaní a využívať všetky procesné prostriedky smerujúce k rýchlejšej a účinnej ochrane práv sporových strán. Na tomto mieste zároveň zdôrazňuje, že okresný súd v napadnutom konaní postupoval aj nesústreďene, keďže jeho prvý rozsudok a doplnčiaci rozsudok odvolací súd zrušil z dôvodu, že okresný súd nesprávne aplikoval právne predpisy a doplnčiaci rozsudok považoval za nepreskúmateľný. Nesústreďenosť okresného súdu možno badať i v tom, že krajskému súdu predčasne predložil spis na rozhodnutie o námietke zaujatosti bez toho, aby bol zaplatený súdny poplatok, ako i v predčasnom predložení veci dovolaciemu súdu, ktorý vec vrátil okresnému súdu z dôvodu procesného pochybenia.

38. Vo vzťahu k posudzovanému kritériu a postupu krajského súdu v jeho napadnutých konaniach musí ústavný súd taktiež konštatovať existenciu zbytočných priet'ahov. Zistil, že v oboch napadnutých konaniach postupoval krajský súd síce rýchlo, avšak neefektívne. Existenciu priet'ahov v konaní vedenom pod sp. zn. 25 Co 635/2015 vzhľadom na súvislosť so zrušením uznesenia krajského súdu č. k. 25 Co 635/2015 z 22. júna 2016 dovolacím súdom z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti a vrátením veci na opätovné rozhodnutie krajskému súdu. Uvedené platí i pre konanie krajského súdu vedené pod sp. zn. 25 Co 2/2019, keď bol vznik priet'ahov v tomto

konaní spojený so zrušením rozsudku krajského súdu č. k. 25 Co 2/2019 z 27. novembra 2019 dovolacím súdom a vrátením veci na ďalšie konanie s konštatovaním vady zmätočnosti, keďže odvolací rozsudok nebol dostatočne odôvodnený.

39. V závere tejto časti ústavný súd považuje za potrebné vyjadriť sa aj k argumentácii predovšetkým krajského súdu týkajúcej sa jeho nadmernej zaťaženia. Ústavnému súdu je samozrejme známy fakt nie optimálneho stavu v súdnom systéme, aj pokiaľ ide o personálne obsadenie a vyťaženosť súdov, resp. aspoň niektorých z nich, pričom štát je primárne zodpovedný za to, aby zabezpečil dostatočné personálne a materiálno-technické podmienky na riadny výkon spravodlivosti. Avšak nedostatky v tejto oblasti v žiadnom prípade nesmú byť na ujmu právam strán konania, v tomto prípade sťažovateľov. Ústavný súd zdôrazňuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších zamestnancov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020).

40. Na základe uvedeného, vychádzajúc aj z obsahu spisových materiálov okresného súdu a krajského súdu, ústavný súd dospel v danom prípade k jednoznačnému záveru, že napadnuté konania trpia prieťahmi. Po zhodnotení všetkých okolností musí ústavný súd skonštatovať, že prieťahy idú na vrub postupu okresného súdu, ako aj krajského súdu, a to najmä v dôsledku ich nesústreďeného a neefektívneho postupu, v prípade okresného súdu čiastočne i jeho nečinnosti. Súdny nepostupovali v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho prerokovania a ukončenia sporu. Ústavný súd opätovne zdôrazňuje, že celková dĺžka napadnutého konania je sama osebe porušujúca právo sťažovateľov na konanie bez prieťahov.

41. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu, ako aj krajského súdu v napadnutých konaniach bolo porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

42. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

43. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavný súd“) ak

ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

44. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom ústavný súd prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných prietáhov napriek tomu, že napadnuté konanie je ako celok právoplatne skončené, pretože ku dňu prerokovania ústavnej sťažnosti bolo vo veci podané dovolanie (bod 2 výroku rozhodnutia).

45. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

46. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

47. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

48. Sťažovatelia si v ústavnej sťažnosti žiadajú priznať primerané finančné zadosťučinenie každému po 10 000 eur od okresného súdu a 6 000 eur od krajského súdu, ktoré odôvodňujú predovšetkým stavom právnej neistoty, prežitým utrpením, psychickým strádaním, bezmocnosťou a beznádejou.

49. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

50. Vzhľadom na konštatované zbytočné prietahy, neodôvodnenú nečinnosť a neefektívny postup okresného súdu, berúc do úvahy správanie sťažovateľov, ktorí v istej miere prispeli k vzniku prietáhov v prvoinštančnom konaní, ústavný súd, majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval priznanie sumy 1 000 eur každému zo sťažovateľov za primerané finančné zadosťučinenie. Vo vzťahu k postupu krajského súdu v jeho napadnutých konaniach prihliadal najmä na skutočnosť, že vznik prietáhov v týchto konaniach vyplynul z nedôslednosti odvolacieho súdu, ktorého rozhodnutia boli dovolacím súdom opakovane zrušené z dôvodu ich nedostatočného odôvodnenia a nepreskúmateľnosti, ktoré viedli k vzniku vady zmätočnosti a vráteniu veci na opätovné rozhodnutie. Odvolacie konanie tak ako celok trvalo sedem rokov bez toho, aby sa sťažovatelia (na rozdiel od konania pred okresným súdom) podieľali na vzniku prietáhov v konaní.

Vzhľadom na uvedené považoval ústavný súd priznanie sumy 2 000 eur od krajského súdu každému zo sťažovateľov za primerané zadosťučinenie (bod 3 výroku rozhodnutia).

51. Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle ods. 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplataenia.

VI.

Trovy konania

52. Sťažovatelia si uplatnili náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním právnou zástupkyňou.

53. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Za prvé dva úkony právnej služby, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania a podanie ústavnej sťažnosti, vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2021, ktorá bola 1 163 eur, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2022. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2022 v zmysle § 11 ods. 3 v spojení s § 13 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 96,92 eur. Takto stanovená odmena predstavuje pri dvoch sťažovateľoch a dvoch úkonoch 387,68 eur, s režijným paušálom 2 x 11,63 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) spolu 410,94 eur. Pokiaľ ide o ďalší úkon právnej služby – vyjadrenie k stanoviskám okresného a krajského súdu zo 16. októbra 2022, ústavný súd konštatuje, že neobsahuje nové, resp. ústavne relevantné skutočnosti, ktoré by mu neboli známe, preto odmenu za uvedený úkon nepriznal. Ústavný súd teda priznal úspešným sťažovateľom náhradu trov konania v sume 410,94 eur (bod 4 výroku rozhodnutia).

54. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia sú okresný súd a krajský súd povinné spoločne a nerozdielne uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. novembra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu